

را بنمائید شاید وظیفه يك و كیل نباشد اما آنچه که راجع بفاش کردن مطلب کمیسیون است بنده عرض می کنم يك مطلبی که دريك کمیسیون مطرح شده و هنوز راپورت آن بمجلس نیامده وما اطلاع نداریم در روزنامجات درج کردن آن اینهم شاید خلاف قانون باشد حالا لفظ فاش کردن را ایشان معنی دیگر کرده اند فحش اول کرده بنده نمی دانم و آنچه راجع است باعلان می فرمایند که بمن اصرار کردند شاید يك چیز بدتری اصرار می کردند شما باید قبول کنید این اعلان را که که ان ندارم بهیچ وجه بتوانند دفاع کنند بجهة اینکه اصرار وزیر مجوز و کیل در مداخله بامور خارج از وظیفه او نخواهد شد و اینکه می فرمایند سه کرور بمالیه این مملکت افزوده ام اولاً این عدد محل تردید است ثانیاً اینکه مانسکر کرده ایم و تشکر میکنیم لکن در صورتی که از راه قانونی داخل شوند و مخصوصاً مسئله عایدات وجه اعانه را خوبست صورت بخواهیم که بمجلس صورت بدهند و وقتی آن طرحی که بنده پیشنهاد کردم از مجلس گذشت امیدواریم باز هم اینگونه خدمات را بفرمایند لکن بتصویب مجلس آنهم بيك کمیسیون نه بيك نفر .

ارباب کیخسرو - بنده بموجب اصل بیستم قانون اساسی یادآوری می کنم که آقایان وزراء باید بودجه خودخان را ۱۵ روز قبل از سال بمجلس بیاورند و از مقام ریاست سؤال می کنم که فرستاده اند یا مثل سال سابق يك صورت حساب خواهند فرستاد **نایب رئیس -** هنوز نفرستاده اند

[مجلس يك ساعت و پنج دقیقه از شب گذشته ختم شد]

جلسه ۹۹

صورت مشروح روز سه شنبه ۲۱ شهر

جمادی الاولی ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله تشکیل شد .

صورت مجلس روز شنبه ۱۸ آقاى معاضدالمملك قرائت نمودند .

رئیس - در صورت مجلس ملاحظه هست (اظهاری نشده رئیس صورت مجلس را امضاء نمود)

معاضدالمملك - نتیجه استخراج آراء برای انتخاب کمیسیونی که وزارت چنك تقاضا کرده بود قرائت می شود .

اسدالله میرزا با ۳۶ رای ممتازالدوله با ۳۶

رای ذکاء المملك با ۲۶ رای سلیمان میرزا با ۲۶

رای حاجی فاتح المملك ۲۵ رای دکتر علی

خان ۲۳ رای ناصرالاسلام ۲۳ رای میرزا اسدالله

خان ۲۳ رای تقی زاده ۲۳ رای نواب ۲۳ رای حاجی

سید نصرالله ۲۲ رای آقا شیخ ابراهیم زنجانی ۲۱

رای [معاون وزارت خارجه تشریف آوردند] .

رئیس - آقای حاجی آقا سئوالی داشتید

از معاون وزارت خارجه خوبست قبل از شروع به

مذاکرات بفرمائید .

حاجی آقا - بنده از وزارت علوم سئوالی

داشتم .

رئیس - سابقاً دوازده فقره سئوال داشتید از

وزارتخانه های یکی از آنها راجع بود بوزارت خارجه درخصوص اقامت قشون روس در خاک ایران .

حاجی آقا - تقریباً از روزیکه قشون دولت

روس وارد خاک ما شد از اول بعنوان حفظ امنیت و

حفظ تبعه خودشان بود و تمام وعده میدادند که بعد

از حفظ امنیت و استوار مشروطیت قشون آنها بر

میگردد مدتی است از این معنی گذشته از اول یعنی

بعد از هیئت مدیره امیدوار بودم که از اولین روزی

که پارلمان منعقد و استوار می باید همان قسم که

دولت روس صلح عمومی را بر پا کرد دعوت کرده

تمام دول را بصلح هما قسم هم دوستانه قشون خودش

را از مملکت ما بیرون ببرد يك مرتبه هم از وزارت

خارجه در این خصوص سئوال شد وزارت خارجه وعده

داده بودند که اقدامات در این باب بکنند که بزودی

قشون روس از مملکت ما خارج شود میخواستم بدانم

در این مدت اقدامات وزارت خارجه در تخلیه قشون

روس و حفظ راحت عمومی چه بوده و میتوانند ما را از

اقدامات خودشان راحت کنند یاخیر .

معاون وزارت خارجه - غالب اقدامات را که

از آن استفسار فرمودند کمیسیون محترم خارجه

بخوبی مستحضراست و بعضی ها را هم شاید مستحضر

نباشند ولی وزارت خارجه میتواند اطمینان بدهد که

ابداً در این باب کوتاهی و غفلت نشده و دور نیست که

بزودی از اقدامات وزارت خارجه نتیجه گرفته شده

بمرض آقایان برسد .

رئیس - آقای حاج فاتح المملك سئوالی داشتید

در خصوص رفتن يك عده قزاق روس به همدان

بفرمائید .

حاج فاتح المملك - بلی چنانچه مذاکره دادند

آنجا منتظر بودیم که با اقداماتی که از طرف وزارت خارجه

میشود امیدوار شویم که خاطر ما بر رفتن قشون روس مطمئن

می شود بدبختانه می شنویم که این روزها یک عده از

قشون روس که در قزوین بوده بسمت همدان حرکت

کرده حتی اینکه جدیداً هم شنیدیم که از همدان هر

تجاوز کرده بسمت ملایر و تویسرکان رفته اند و یک عده

دیگر هم بجای آن قشونی که از همدان خارج شده اند

بآنجا رفته اند از وزارت خارجه سئوال میکنم که علت

این رفتن و نقل مکان آنها را و اینکه عده آنها چقدر است

جداً بخواهند که بجه مناسب و بجه علت از آنجا حرکت

کرده و باین نقاط رفته اند و اگر اقداماتی هم نموده اند

نتیجه آنرا اظهار بدارند که به پیشیم میتوانند ما را مطمئن

بکنند یاخیر .

معاون وزارت خارجه - بعد از وصول خبر

رفتن پنجاه یا شصت نفر قزاق به همدان وزارت خارجه

یک نفر فرستاد بسفارت روس و علت خواست سفارت

بکلی اظهار بی اطلاعی کرده و احتمال داد که شاید يك

چند نفری رفته باشند بجهت گردش نوشته شد بسفارت

روس که این اظهار بی اطلاعی شما با رفتن یک عده به همدان

است امروز هم بمدير كل وزارت داخله اخطار شد که جواب فوری بخواهند ولی در اب عده آنها که فرمودند چقدر است اطلاعی ندارم تحقیق کرده بمرض میرسانم .

رئیس - آقای آقا میرزا اسمعیل نوبوری

سئوال داشتید از وزارت امور خارجه در خصوص شرارت

داراب میرزا که در زنجان شده است بفرمائید

آقا میرزا اسمعیل نوبوری - سئوالی از

وزارت خارجه دارم بعد از آنی که صفحه آذربایجان

باقوت قهرمانان اردوی دولت ایران منظم و دارای

امنیت کامله گردید و هیچ دیگر برای اشرار آنجا

طاعت تجری باقی نماند و از هر جا مأیوس شدند در

این اواخر شنیده میشود داراب میرزا نوه بهمن میرزا

که در قشون دولت روس سمت پآوری یا سلطانی دارد

بدستیاری چند نفر حرکت بزنجان کردند برای افساد

اگرچه از طرف اردوی دولت ایران ایشان را مانع

کردند و مقهور نمودند ولی میخواهم بدانم وزارت

خارجه در این باب اقدامی کرده اند یاخیر

معاون وزارت خارجه - در سه روز قبل که

این خبر بوزارت خارجه رسید وزارت خارجه یک نفر

فرستاد بسفارت روس که در این خصوص مذاکره نماید

سفارت روس جواب داد که داراب میرزا از خدمت

نظامی روس استعفاء داده است با اینکه اجازه خواسته

است بروسیه برود و گمان نمی کنم که یک همچو چیزی

شده باشد دیروز وزارت داخله شرح اقدامات خودشان

را بوزارت خارجه فرستاده بودند که اینها مشغول

بچنك وجدال شده اند فوراً شرحی مبسوط بسفارت

روس نوشته شد که اینطوریکه شما نوشته اید خالی از

دو صورت نیست داراب میرزا اگر از خدمت نظامی

روس استعفاء داده است در آنجا چه میکند و اگر اجازه

مسافرت خواسته است راهش آنجا نبوده است و اگر

هم متمرکماً رفته است آنرا هم بما بگوئید بسفارت روس

خودش خیلی استعجاب میکرد از این فقره و میگفت

اگر چنین چیزی باشد داراب میرزا دچار تنبیهات

شدیده خواهد شد شرحی که در این باب بسفارت روس

نوشتیم هنوز جواب آن نرسیده بعضی اقدامات دیگر

هم شده است که انشاء الله با مساعدت اولیای دولت روس

نتیجه خوبی خواهد گرفت و داراب میرزا هم تنبیه

کامل خواهد شد

آقا میرزا اسمعیل نوبوری - بنده یقین دارم

که داراب میرزا نوه بهمن میرزا و از طایفه قاجار است

و قانوناً نمیتواند تبعه باشد همینقدر بوده است که داخل

خدمت نظامی شده است حالا اگر دستگیر شود

وزارت خارجه بما اطمینان می دهد که مجازات او در

دست دولت قاهره ایران بشود یاخیر

معاون وزارت خارجه - در این سئوالی که

فرمودید جوابش را بدمیتوانم عرض کنم

معاون وزارت داخله - در باب عده که می

گفتند به همدان آمده است مختصراً عرض میکنم تحقیقات

شده عده آنها ۶۰ نبوده است فقط ۲۰ نفر بوده است

ده نفر آنها مراجعت کرده و از راه گروس میروند و

ده نفر آنها معلوم نیست مفتش رفته است تحقیق میکند

خبر میدهد .

معاون وزارت خارجه - این مسافرت آنها

را بگروس وزارت خارجه اطلاع نداشت در این

خصوص هم مذاکره خواهد کرد که بآن سمت نروند و مراجعت کنند.

حاجی آقا - بنده یکسوالی از وزارت علوم کرده بودم که ۳ شنبه بنا بود حاضر شده جواب بدهند و امروز حاضر نشدند و حضرت عالی فرمودید که چون کاری داشتند نتوانستند حاضر شوند ولی بنده صریحاً عرض میکنم که اگر در جلسه آتیه حاضر نشوند و جواب بنده را ندهند نمیتوانم صبر کنم و باید جواب مرا بدهند.

دکتر علی خان - بنده میخواستم عرض کنم طرح بنده چون فقط برای این است که در قابل توجه بودن آن رأی بگیری بخوانده شود.

رئیس - خوانده میشود.

(رأیورث کمیسیون عرایض قرائت شد راجع به اینکه آقای ناصر الاسلام یکماهه برای استعمال مزاج استدعای مرخصی از مجلس کرده بودند کمیسیون ابتداء بواسطه آنکه وجود ایشان در مجلس لازم میدانست تصویب ننمود ولی پس از آنکه تصدیقنامه دکتر علی خان را ارائه دادند که ایشان تصدیق مریض بودن ایشان را کرده و تجویز مسافرت یکماهه را نموده بودند کمیسیون هم مرخصی یکماهه ایشان را تصویب نموده بمجلس پیشنهاد نمود.

دکتر علیخان - بنده فقط محض اطلاع آقایان عرض میکنم که آقای ناصر الاسلام را بنده واقفاً مریض دیده لازم دانستم که یکمدتی ولو یکماه ایشان اجازه داده شود که راحت بکنند برای اینکه بعد بتوانند حاضر بشوند از برای خدمت به ملت و نوع والا با این کسالتی که دارند نمیتوانند از عهده این خدمت بر آیند.

ادیبالتجار - بنده با وجود اینکه آقای دکتر علیخان تصدیق مریض بودن ایشان را کرده اند مغالتم بجهت اینکه اگر بنا به کسالت باشد بعضی از آقایان دیگر هم هستند که کسالت خیلی دارند ایشان تنها نیستند اگر کسالت جسمانی باشد معلوم نیست که ایشان تنها باشند و اگر کسالت روحانی هم باشد همین طور و باز عرض میکنم که این دور و تسلسل میشود بجهت اینکه سایرین هم اجازه خواسته اند و تصویب نشده.

ناصر الاسلام - بنده خیلی تعجب میکنم از اظهارات بعضی از آقایان در صورتی که مرض بنده را آقای دکتر علیخان تشخیص داده اند بنده عرض میکنم نباید برای استعمال خود منتظر باشم که آقایان چه میفرمایند اگر اینطور باشد متأسفانه مجبورم استعفا بدهم.

آقا میرزا اسمعیل لوبری - بنده این مذاکرات را زیاد میدانم بواسطه اینکه مرض چیزی نیست که بگوئیم عذرشان را قبول کنیم یا نکنیم البته باید اجازه داد که مرض خود را معالجه نمایند.

دکتر علیخان - بنده همین قدر عرض میکنم که امراض فرق دارد بعضی مرضها هستند که انسان میتواند تحمل کند ولی بعضی امراض هست که اصلاً نمیتوان تحمل کرد حالا اگر بتصدیق بنده اکتفا نمیکنید دکترهای دیگر هم در مجلس هستند از

آنها تصدیق نخواهید.

رئیس - رأی گرفته میشود بر رأیورث کمیسیون عرایض و مرخصی هر کس با رأیورث موافقت دارد یعنی تصویب میکند که اجازه مرخصی یک ماهه بآقای ناصر الاسلام داده شود قیام نماید.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - با کثرت سی و سه رأی تصویب شد.

شروع بشوراول در بقیه مواد قانون مجاسبات عمومی شده از ماده ۱۱ کمیسیون ماده ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ ۱۵ و ۱۶ رأیورث قرائت شد چون مخالفی نداشت مذاکره در آنها نکردند در ماده ۱۷ مذاکرات لازم بعمل آمده و در ضمن شور در ماده ۱۸ راجع باینکه اعتبارات وصول و مواد معینه در بودجه را نمیتوان با یکدیگر مبادله کرد آقای مؤتمن الملک اصلاح ذیل را پیشنهاد نمود.

اعتباراتی که در مواد معین شده است نمیتوان از یک ماده به ماده دیگر انتقال داد (رجوع شد بکمیسیون)

در ماده ۱۹ نیز مذاکرات شده در ماده ۲۰ راجع باینکه تمام معاملات دولت از خرید و فروش و اجاره و استجاره و مقاطعه و غیره باید با اطلاع عموم و ترتیب مزایده و مناقصه صورت پذیرد سوای مستثنیاتی که بموجب مواد علیحدده باین قانون منضم میشود آقایان دکتر علی خان و میرزا اسدالله خان و متین السلطنه هر یک پیشنهادی نمودند که ذیلاً درج میشود.

پیشنهاد آقای دکتر علیخان، بنده پیشنهاد میکنم که عبارت ذیل به ماده ۲۰ اضافه شود.

در معاملات دولتی از قبیل اجاره و استجاره و خرید و فروش و مقاطعه و غیره هر گاه طرف خارجه باشد تصویب مجلس شورای ملی شرط خواهد بود.

پیشنهاد میرزا اسداللهخان، وزراء نمیتوانند هیچ معامله را با مزایده یا مناقصه برای مدتی که از دوره جریان بودجه تجاوز کند بعهده بگیرند اجاره ابنیه و مصارف محافظه آن که ممکن است برای مدت زیادی معامله شد از این قاعده مستثنا خواهد بود در این صورت میزان کل معامله باقسام متساویه قسمت خواهد شد.

پیشنهاد آقای متین السلطنه، تمام معاملات دولتی از خرید و فروش و اجاره و استجاره باید با اطلاع عموم بمزایده و مناقصه صورت پذیرد سوای مستثنیاتی که قانون معین میکند.

چون پیشنهاد اول برسم اصلاح بود بدون رأی رجوع شد بکمیسیون و در قابل توجه بودن پیشنهاد میرزا اسداللهخان رأی گرفته رد شد.

در ماده ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ با جزئی مذاکره شوراول بعمل آمد.

ماده ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ قرائت شد چون مخالفی نبود مذاکره در آن نشده.

در ماده ۳۳ راجع باینکه تحویلداران نمیتوانند پول را که بصندوق آنها حواله شده بعهده تعویق بیندازند مگر وقتی که برخود آنها محقق شود که در اسناد ارائه شده عیب و نقص است یا صحت قبوض مشکوک است با آن شغل و خدمت که وجه در ازاء

آن حواله شده از اصل صورت وقوع پذیرفته است مذاکرات لازمه بعمل آمده بالاخره آقای تئوزاده اصلاحی پیشنهاد نموده با کثرت قابل توجه و رجوع بکمیسیون گردید.

(اصلاح) در صورتی که برای حاضر نبودن پول نقد در صندوق تحویلدار تعویقی در پرداخت حوالجات و زراع روی دهد باید بمذاکره موجود شدن پول حوالجاتی که در دست است بترتیب و نوبت تاریخ رؤیت پرداخته شود.

ماده ۳۴ رأیورث و ۳۸ پیشنهاد وزیر قرائت شده اظهار مخالفتی نشد رأیورث کمیسیون مبتکران از قرار ذیل قرائت شد.

کمیسیون مبتکران موافق صورت مجلس جلسه چهارم مورخه ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۲۸ طرح آقای دکتر علی خان را در باب لزوم حضور صاحبان طرح در کمیسیونهای مرجوعه قابل توجه ندانسته آنرا به مجلس عودت میدهد طرح دکتر علی خان را قرار ذیل قرائت شد.

مقدمه چون نماینده که طرحی پیشنهاد میکنند غالباً خیلی دلایل و براهین در نظر دارد که ممکن است کمیسیونی که آن طرح بانجا رجوع شده تمام آن دلایلی را ملاحظه میکند و طرح را قابل توجه نداند و پس از اعاده به مجلس باعث مدنی اتلاف وقت و مذاکرات شود بنده پیشنهاد میکنم که ماده ذیل بنظامنامه داخلی اضافه شود.

ماده کمیسیونها هر وقت که در خصوص طرح یک نماینده مباحثه میکنند باید صاحب طرح را در کمیسیون حاضر کرده در حضور خود او مباحثات را بعمل آرند.

دکتر علی خان - بنده خیلی ایراد به کمیسیون مبتکران دارم ولی همه آنرا عرض نمیکنم اولاً خوب است طرحیکه بانجا میبرند یک نظری بامضای آنها که آن طرح را امضاء کرده اند بنمایند بجهت اینکه آنها بدون اینکه ملاحظه و نظریات در آن طرح داشته باشند آن طرح را امضاء نکرده اند و آنها ۱۵ نفرند خوب است یک قدری کمیسیون مبتکران دقت نمایند و بطوریکه لازم است دقت کند نمیکنند دیگر آنکه خوب است بدو آبگویند این طرح را کمیسیون قابل توجه ندانست لاف قدری دلایل خودشان را در قابل توجه نبودن آن ذکر نمایند و عودت بدهند و بنده عرض میکنم در نظامنامه داخلی در ماده ۴۱ چیزی نوشته شده است که طرح بنده را تقویت می کند که نوشته شده است صاحب طرح حق حضور در کمیسیون در موقع مذاکره خودش دارد پس بنده لازم می دانم که این ماده الحاق شود بجهت اینکه ممکن است خیلی دلایلی داشته باشد که نتواند تمام آن دلایل را بقدر یک کتاب در اول آن طرح بطور مقدمه بنویسد پس خوب است صاحب طرح را بخواهند که دلایل خودش را در لزوم طرحش اگر چه بجهت اینکه کرا را دیده شده طرحی به مجلس آمده است و رجوع به کمیسیونی شده کمیسیون قابل توجه ندانسته به مجلس آمده است و در مجلس قابل توجه شده بجهت اینکه در کمیسیون صاحب طرح حضور نداشته تا

تمام دلائل خود را ذکر کند در مجلس چون حاضر بوده و دلائل خودش را ذکر کرده قابل توجه شده پس نتیجه جز تضييع وقت نداشته است پس عرض میکنم که خوب بود کمیسیون مبتكرات قدری پیشرفت میکرد تا این طرحررا قابل توجه می‌دانست.

لسان الحکما - کمیسیون مبتكرات ملاحظه نمی‌کند که این ۱۵ نفر کیست ملاحظه میکند که آن طرح بیست وجه فایده دارد و بنده عقیده‌ام این است که اگر آن طرح قابل توجه بشود اغلب کمیسیون هائیکه کار میکنند باعث میشود نتوانند کار بکنند بجهت اینکه غیر از کمیسیون بودجه سایر کمیسیون هابسته است و افاق می‌افتد که در کمیسیون مبتكرات در يك روز ۱۲ طرح حاضر می‌شود که مطرح شده آنها را قابل توجه بدانند یارد کنند حالا این طرح قابل توجه شود باید دوازده نفر را حاضر کنیم در اطاق دیگر آن وقت یکی یکی از آنها را بنوبه باطاق وارد کنیم دلائل خودشانرا بگویند و شاید بکنند هم از آقایان حاضر نشد آنوقت باید کمیسیون چند نفر فراش و یکدسته چوب و فلک حاضر کند برای حاضر کردن صاحب طرح و اگر هم حاضر نشود کمیسیون باید تعامیل کند باین جهت کمیسیون ایشانرا قابل توجه نداشته است بجهت اینکه هیچ مدرک قانونی و مأخذ عقلانی نداشت.

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - آن طرحی که آقای دکتر علی‌خان نوشته اند که هر طرحیکه بهر کمیسیونی می‌رود باید صاحب طرح را بخواهند و بحضور او مذاکره کنند صحیح نیست بجهاتی اولاً اینکه باید دانست که فرق است بین کمیسیون مبتكرات و سایر کمیسیون‌ها دیگر آنکه اینک می‌گویند صاحب طرح حاضر باشد بجهت این است که دلائل خودش را بگوید که امضاء کمیسیون مطالب را بفهمند بنده عرض میکنم امضاء کمیسیون مبتكرات طرحرها یکیکه می‌آید بکمیسیون معنیش را بفهمند در صورت ملتفت می‌شوند باز هم صاحب طرح را بخواهند که باید بیانی و بی‌توجهی بود بلکه خواستن در جائی است که طرح را مطرح قرار بدهند آن وقت مطلبی را ندانند صاحب طرح را برای توضیح دادن بخواهند والا اینکه مجبور باشند هر وقت او را می‌خواهند مطرح قرار بدهند صاحب طرح را بخواهند این در همان جا ممکن نیست و این است که میفرمایند که نظر بامضاء ۱۵ نفر داشته باشند و چون ۱۵ نفر امضاء کرده اند باید آنرا قابل توجه بدانند اینطور نیست بجهت اینکه طرح هائی که بکمیسیون مبتكرات می‌آید نه برای این است که قطعاً آن را قابل توجه بدانند بلکه می‌آید بکمیسیون که اگر قابل توجه دانستند بمجلس اظهار بدارند اگر هم قابل توجه ندانستند اظهار بدارند فرض این است که طرحی هم پیدایی شود که قابل توجه نمیشود والا اگر بنا بود هر طرحی که ۱۵ نفر امضاء کرده بود قابل توجه بشود لازم می‌آید که هیچ طرحی که قابل توجه ندانند اصلاً یافت نشود.

دکتر علی‌خان - بنده در جواب آقای زنجانی عرض میکنم چنانچه کمیسیون بعضی ملاحظات داشت خوب بود اظهار می‌کرد که بعضی تغییرات لازم دارد

نه اینکه بگویند اصلاً قابل توجه نیست ورد کنند دیگر آنکه بنده عقیده‌ام این است که برای تمام کمیسیون‌ها لازم است نه فقط برای کمیسیون مبتكرات دیگر آنکه این بدیهی است که وقتی صاحب طرح در کمیسیون حاضر نبود شاید طرح را قابل توجه ندانند بجهت عدم اطلاع بتمام دلائل صاحب طرح وقتی که بمجلس آمد صاحب طرح دلائل خود را ذکر خواهد کرد و ممکن است چنانچه اغلب هم اتفاق افتاده است قابل توجه بدانند در این صورت مقداری تضييع وقت شده است پس اگر صاحب طرح را میخواهند دلائل خودش را ذکر میکرد در کمیسیون آن ها هم قانع شده تضييع وقت مجلس نمیشد و فرمایشات آقای مخبر را هم تمام رد می‌کنم بجهت اینکه فرمودند اسباب میشود که ۱۲ نفر در کمیسیون بخواهیم و یکی یکی بنوبه وارد اطاق شوند اینها تمام حرف بود علاوه در نظامنامه داخلی هم نوشته شده است که صاحبان طرح حق حضور در موقع طرح خودشان دارند لکن بملاحظه اینکه شاید صاحب طرح مطلع از وقت کمیسیون نباشد این حق از صاحب طرح سلب خواهد شد و بوجوب اینطرح که در موقع مذاکره طرح باید صاحب طرح را خبر کنند او را بحق خودش می‌رساند.

آقا سید حسین اردبیلی - موافق اظهارات دکتر علی‌خان باید هیچ طرحی رد نشود بجهت اینکه اگر بنا شود بواسطه اینکه یک طرح را که ۱۵ نفر امضاء کرده اند کمیسیون مبتكرات که مرکب از ۱۶ نفر است بتواند او را قابل توجه ندانند پس نباید هیچ طرحی بکمیسیون مبتكرات رجوع شود و وجود کمیسیون مبتكرات بکلی بیفایده میماند و باید هر چیزی را که ۱۵ نفر امضاء کرده اند قابل توجه باشد و اینکه میفرمایند نظامنامه داخلی تصریح کرده است که هر يك از نمایندگان حق دارند حاضر شوند حق داشتن غیر از لزوم است که شما میخواهید باین ماده ملزم کنید کمیسیون را یعنی هر وقت کمیسیون مبتكرات بخواهد داخل در مذاکره شوری بشود در خصوص طرحی اگر صاحب طرح نباشد نتواند مذاکره نماید و کارش معوق بشود این صحیح نیست علاوه عقلاً میتوانیم بگوئیم این ۱۵ نفر یک طرح را امضاء کرده اند هر کدام دلائلی در نظر داشته اند پس باید تمام آن ۱۵ نفر را بخواهند و دلائل تمام آنها را بشنوند و این بدیهی است که اسباب زحمت و مانع شدن کمیسیون خواهد شد و علاوه در تمام طرحها وجود صاحب طرح لازم نمیشود در صد شاید خیلی زیاد باشد پنج طرح محتاج شود که صاحبش بکمیسیون بیاید از برای استناد این مقصود آماده نظامنامه داخلی که قرائت کرد کافی است باینجهت کمیسیون بکلی اینطرح را زیادی میدانند.

مهرزاد الملک - بلی طرحی که بکمیسیون مبتكرات رجوع میشود از حیث خوبی و بدی عبارت نمیشود آن را قبول یارد کرد باید اساساً کمیسیون بگوید که یکمچو طرحی صحیح است یا خیر و بجهت این دلائلی که آقای مخبر محترم کمیسیون فرمودند بنده را نمیتواند متقاعد نماید و بعقیده خود اینطرح را خیلی قابل توجه میدانم ولی از این تعجب میکنم که آقای آقا سید حسین اردبیلی با وجود اینکه خودشان از اشخاصی بودند که اینطرح را امضاء نمودند و یکی از

صاحبان اینطرح میباشد شرحی در قابل توجه نبودن آن بیان فرمودند.

اسدالله میرزا - مقصود از پیشنهاد اینطرح این است که وقتی یک طرحی پیشنهاد میشود صاحب طرح نمیتواند تمام دلائل خود را در مقدمه ذکر کند این است که پس از آنی که بکمیسیون مبتكرات رجوع شد اینماده معین میکند که کمیسیون باید صاحب آن طرح را بخواسته برای اینکه بطور اکل استدلالات خودش را اظهار نماید و دیگر زمانیکه در مجلس آمد مجبور نشود باینکه ذکر دلائل نموده مدتی وقت مجلس را تضييع نماید و از این قبیل هم بکر شده است که یک طرحی رجوع شده است بکمیسیون برای اینکه استدلالات صاحب طرح را بدانند و بنده عرض میکنم همانطوریکه وزیر باید در موقع طرح يك لایحه که راجع باو است حاضر باشد و دلائل خود را ذکر کند همینطور هر طرحی که از طرف نمایندگان کمیسیون مبتكرات می‌رود باید در حضور او مطرح شود و بوجوب اینماده باو حق می‌دهیم که بتواند در موقع مطرح شدن او در کمیسیون شخصاً حاضر شده مطالب خود را بگوید.

رئیس - مذاکرات کافی است و در قابل توجه بودن اینطرح رأی می‌گیریم (گفتند یکمرتبه خوانده شود) قرائت شد.

رئیس - هر کس این طرح را قابل توجه می‌داند قیام نماید.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - با اکثریت قابل توجه شد رجوع میشود بکمیسیون داخله چون ۱۵ نفر تقاضا کرده اند که بعد از تنفس مجلس خصوصی بشود ۱۵ دقیقه تنفس است بعد جلسه خصوصی تشکیل خواهد شد دستور جلسه آتی به بقید دستور امروز انتخاب دونفر نمایندگان مستعفی رایورت کمیسیون بودجه راجع بتعمیرات کشتیهای خلیج فارس شور در بقیه قانون محاسباب عمومی علاوه رایورت کمیسیون بودجه راجع بجای عدل السلطنه

[سه ربع از شب گذشته تنفس شد و جلسه علنی ختم گردید.]

جلسه ۱۰۰
صورت مشروح روز شنبه ۲۵ شهریور
جمادی الاولی ۱۳۲۸
 مجلس ابتداء خصوصی و یک ساعت ونیم قبل از غروب آفتاب بریاست آقای مستشار اوله جلسه علنی تشکیل شد صورت جلسه روز سه شنبه ۲۱ را آقای معاضد الملک قرائت نمود.

حاجی آقا - بنده در روز سه شنبه عرض کردم که آقای وزیر علوم بنا بود آن روز حاضر شده جوابی از سؤال بنده که در خصوص زوز نامچات کرده بودم بدهند و روز سه شنبه حاضر نشدند و حال اینکه وعده داده بودند و عرض کردم که در جلسه آتی باید حاضر شده جواب سؤال بنده را بفرمایند در صورت مجلس این اظهار بنده نوشته نشده است.

وزیر علوم - بنده کی وعده دادم که روز سه شنبه حاضر شوم.

تقی زاده - باید در صورت مجلس نوشته شده باشد که روز پنجشنبه جلسه علنی تشکیل نشد.